

Het leven van abt Gregorius van Utrecht, van de hand van Ludger.

Inleiding

De geboden van de Heilige Schrift sporen ons aan de Heer van ganser harte lief te hebben en onze naasten als onszelf (*Matt. 22: 37.39*). Daarbij moeten wij met recht die mensen als onze naasten beschouwen die meer op het geestelijke dan op het aardse zijn gericht en die zich tot de laatste dag onophoudelijk met goede werken voorbereiden op wat hun is beloofd. Het is niet hun geboorte naar het vlees, die hen tevergeefs groot maakt, maar hun wedergeboorte naar de geest die hen vruchtbaar en succesvol doet zijn. Hoewel die liefde geldt voor alle huisgenoten van het katholieke geloof dat door liefde werkzaam is, moet zij vooral worden bewezen aan heilige mannen en onze oversten. Zo spoort de heilige apostel ons aan, als hij zegt: “Wij verzoeken jullie, broeders, om hen te erkennen die onder jullie arbeiden, die jullie leiden in de Heer en jullie terechtwijzen, en om hen vanwege hun werk meer dan gewoon lief te hebben. Bewaar de vrede met hen.” (*1 Tess. 5: 12-13 V*)

Deze aandacht, waarmee ons wordt bevolen de boven ons gestelden meer dan anderen te erkennen, wat is die anders dan dat wij hun tijdens hun leven oprecht de hun verschuldigde eer en gehoorzaamheid verlenen, en ons na hun dood hun vrome en succesvolle voorbeelden niet alleen blijven herinneren, maar ze ook onophoudelijk bij de toerusting van anderen herhalen en verspreiden. Zo moge inderdaad gebeuren waartoe dezelfde apostel ons op een andere plaats aanspoort, als hij over onze geestelijke vaders zegt: “Haal u weer hun leven en de afloop van hun leven voor de geest; neem een voorbeeld aan hun geloof.” (*Hebr. 13:7*). In ons huidige sterfelijke bestaan volgen wij hun voetsporen en voorbeelden zowel in de geest als metterdaad. Zo hopen we in de toekomst de onsterfelijkheid te verdienen volgens het woord van het evangelie en met hen samen de vreugde van de Heer te aanschouwen en die ook binnen te gaan (*vgl. Matt. 25:24*). Als wij daar aankomen en dankzij de overvloedige genade van Christus onverdiend naar binnen zijn gegaan, neemt in eeuwigheid niemand ons dat altijddurende geluk af; daartoe immers zijn wij in den beginne door het liefdevolle plan van de Schepper geschapen. Na de val van de eerste mens in de dood zijn wij door de barmhartige komst van onze Verlosser daartoe vernieuwd. Eens zullen we daar aankomen, op de dag van onze laatste nood, als wij in de dagen van ons sterfelijk leven met vaste hoop de terechtwijzingen en aansporingen van onze geestelijke vaders volgen en als God zelf voor ons de grootste reden tot vreugde is. Zoals ik al gezegd heb, maken de getuigenissen van de Heilige Schrift duidelijk, dat wij onze geestelijke vaders terecht eer moeten bewijzen. Na de geboden van de Heer heeft niets de voorkeur boven hun waarschuwingen en voorbeelden. Daarin vinden wij de allerbeste richtlijn voor ons leven. Daarom wil ik in een paar woorden duidelijk maken, aan wiens eer en waardige herinnering ik deze korte inleiding vooraf doe gaan, en begin ik in een paar hoofdstukken te schrijven over zijn talloze goede werken, met hulp van de genade van Christus en zijn overtuigende verdiensten.

1. De man nu over wie ik het heb, is de heer Gregorius, mijn abt en leraar van kinds af aan. Naar het vlees geboren uit een aanzienlijk geslacht van de Franken, heeft hij de adel van de wereld in alle opzichten gesierd en overtroffen door zijn edel gedrag en voorbeeldige wijsheid. Die geestelijke adel en wijsheid heeft hij verkregen van zijn leermeester, de heilige martelaar en aartsbisschop Bonifatius.

Ten tijde van de zeer edele vorst en vroegere koning van de Franken, Karel (*Karel Martel, hofmeier*

van 714 – 741), is Bonifatius uit Brittannië en het volk der Angelsaksen als de morgenster naar Francia gekomen, maar onder de koningen Karloman (*hofmeier van Austrasië van 741 – 747*) en Pepijn (*hofmeier van 741-751, koning van de Franken van 751-768*), de roemrijke zonen van diezelfde koning, schitterde hij als de zon in volle kracht en verspreidde de stralen van zijn heiligheid en prediking. Tijdens zijn leven heeft hij bijna heel het rijk van de Franken met de overvloedige gaven van zijn leer gevoed en met zijn geloof en leven verbeterd. Na zijn overgang uit deze wereld door zijn heilige marteldood heeft hij datzelfde rijk van de Franken door het uitgelezen zaad van zijn leerlingen naar het voorbeeld van het zaad van de Heer vrucht laten dragen en vooruit doen gaan tot op de dag van vandaag. Onder hen vinden we ook de zalige Gregorius, als een heldere ster en steunpilaar van Gods kerk; na zijn leermeester werd hij in de dagen van de zeer gelovige en vrome koning der Franken, Pepijn, als zijn opvolger naar het volk van de Friezen gezonden als prediker en leraar.

De zalige Gregorius heeft zich op de volgende wijze bij deze heilige leraar en martelaar Bonifatius aangesloten en is zijn leerling geworden.

2. Op zijn pelgrimstocht bracht de uitverkorene van God, de martelaar Bonifatius, dertien jaar door in Frisia. Hij verbleef bijna in zijn eentje als arme evangelist ten zuiden van het Almari (*Almere, Zuiderzee*) en deed zijn heilzame werk op drie plaatsen. De eerste heet Wyrda (*Woerden*), aan de oever van de rivier de Rijn, waar hij zeven jaar heeft gewoond; de tweede is Attingahem (*Breukelen?*) aan de rivier de Vecht, waar hij drie jaar verbleef. In die plaats kreeg hij ook zijn eerste leerling, Gemberht, bijgenaamd Gebbo. De derde heet Felisa (*Velzen*), dat dichterbij het heidense land ligt. Daar woonde hij eveneens drie jaar. Na deze dertien jaar, zoals ik zei, werd hij door God aangespoord naar de Hessen en Thüringers te gaan, regio's in het oosten van het rijk van de Franken. Daarom ging hij weer op reis, om die volkeren voor God te winnen. Zo kwam hij bij het vrouwenklooster Palatiolum (*Pfalzel*), dichtbij de stad Trier aan de oever van de Moezel. Abdis was daar toen Adela, een zeer gelovige en godvruchtige vrouw. Toen zij de strijder Gods als behoeftige pelgrim naar haar gastenverblijf zag komen, ontving zij hem op prijzenswaardige wijze, want ze vervulde de aansporing van de Heer, die zegt: "Ik was een vreemdeling, en jij hebt mij opgenomen" (*Matt. 25:35*). Nadat de heilige reiziger Bonifatius de heilzame mis had gevierd, zoals hij bijna elke dag gewoon was te doen, gingen zij aan tafel, hij, de dienaars Gods, abdis Adela, en haar kloostergemeenschap. Meer dan naar de maaltijd en het heilig gastmaal begonnen ze te verlangen, niet naar de dronkenschap van de wijn maar naar de vertroosting van de Heilige Schrift, opdat daardoor het geloof zou worden ontstoken van wie haar hoorden en de hoop en de liefde tot God zouden worden vernieuwd, die wil dat alle mensen worden gered en komen tot de kennis van de waarheid.

Er werd om een lezer gevraagd, en door Gods voorzienigheid werd de uitverkoren jongen Gregorius gevonden. Hij was daar toen nog maar net van de paleisschool terug gekomen en droeg nog de lekenkleding; hij was veertien of vijftien jaar en op goddelijke aansporing naar zijn grootmoeder, bovengenoemde godvruchtige abdis Adela, gekomen; zij was de moeder van zijn vader Alberik. Er werd hem een boek gegeven, hij ontving de zegen en begon te lezen, en hij las erg goed voor zijn leeftijd. Toen hij de lezing had voltooid, sloot hij haar naar kerkelijk gebruik met een gebed af. Bonifatius merkte dat de jongen scherpzinnig en goed in het spreken was. Daarom begon de heilige leermeester hem een beetje te prijzen, en zei: "Je leest goed, jongen, als je ook begrijpt wat je leest". Maar in die tijd dacht en sprak de jongen nog als een kind, zoals de apostel zegt (*1 Kor. 13:11*), en hij zei, dat hij begreep wat hij las. De heilige geleerde echter ging verder en, rekening houdend met de leeftijd van de jongen, zei hij: "Zeg mij dan, wat je begrepen hebt van

wat je las.” Hij herhaalde de lezing echter van voor af aan en begon opnieuw te lezen. Omdat hij een uitstekende leraar was, onderbrak hij hem echter al snel en zei: “Mijn jongen, ik vraag je niet jouw lezing op die manier te vertellen, maar haar met je eigen woorden en in je moedertaal uit te leggen.” Overtuigd door de goede argumenten van zijn meerdere, zag hij geen andere uitweg dan toe te geven dat hij dat niet kon. De heilige Bonifatius echter zei: “Wil je dan, jongen, dat ik het je zal uitleggen?” En hij antwoordde: “Graag!” Waarop de zalige Bonifatius zei: “Herhaal dan je lezing van voor af aan en lees duidelijk.” En dat deed hij. Toen stak de heilige leermeester van wal en vrijmoedig begon hij te preken voor moeder-overste en haar hele kloostergemeenschap. Uit welke bron deze preek voortkwam, werd onmiddellijk duidelijk door de bekering van de slimme en leergierige jongen Gregorius. Het was niet de menselijke welsprekendheid; die houdt de mensen immers regelmatig voor de gek. Maar de genade van de Heilige Geest vloeide naar de belofte uit het evangelie als een stroom van levend water uit het innerlijk van de geleerde, ‘springend naar eeuwig leven’ (cf. *Joh. 7:38*), en zij drong zo krachtig en snel binnen in het verstandige en leergierige hart van de jongen Gregorius, dat hij, geboeid door die ene aansporing en verkondiging van een tot dusver onbekende meester, zowel aan zijn ouders als aan zijn vaderland niet meer dacht. En dadelijk nadat de heilige leraar zijn prediking had voltooid, wilde hij niet langer van hem gescheiden blijven. Hij ging naar zijn eerder genoemde grootmoeder, de eerwaarde abdis Adela, en zei dat hij met die man mee wilde gaan en leerling van hem worden, om de goddelijke boeken te leren. Maar zij zat nog vast in aardse gevoelens en wilde hem daarvan afhouden en op allerlei manieren verhinderen dat dit zou gebeuren. Ze kende de man immers niet en wist niet waar hij naar toe ging. Maar zoals er staat geschreven: “Vele wateren konden de liefde niet blussen” (*Hooglied 8:7*), zo bleef de jonge Gregorius bij zijn plan en zei tegen Adela, zijn grootmoeder: “Als je mij geen paard wilt geven, zodat ik met hem mee kan rijden, zal ik zonder twijfel te voet met hem mee moeten gaan.” Zo redetwistten ze enige tijd met elkaar over de onbekende reis van de jongen. Maar uiteindelijk kreeg de liefde van de uitverkoren jongen Gregorius de overhand en overwon terecht de wereldse liefde van de vrouw. Omdat de dienaar Gods, Adela, een verstandige vrouw was en de onbuigzame geest van de jongen zag, gaf ze hem dienaren en paarden en liet hem met de heilige leermeester meegaan naar het werk dat zij samen zouden volbrengen tot zijn heilige marteldood.

Verstandige en intelligente lezer, onderzoek wat je leest en ga heel precies na, wie de uitverkoren jongen Gregorius is nagevolgd, toen hij zonder zijn ouders te raadplegen en ondanks het verzet van haar die als enige aanwezig was, zo’n plotselinge verandering doormaakte. Dan zul je zien hoezeer hij de beginselen van het volmaakte geloof heeft aangenomen en erin is opgegaan. Het lijkt mij in elk geval, dat dezelfde geest toen in de jongen aan het werk is geweest, die ook de apostelen en de uitdelers van Gods geheimenissen ertoe aanvuurde, om op een enkel woord van de Heer hun netten en vader te verlaten en hun Verlosser te volgen. Zijn ouders en vaderland kwamen voor hem niet meer op de eerste plaats, en met achterlating van alles waar naar aardse maatstaven een jongeman plezier aan kan beleven, is de zalige jongen Gregorius naar het woord van de psalmist vanwege de woorden van Gods lippen moeilijke wegen gevolgd (cf. *Psalms 17:4b-5a*). Die weg was daarom moeilijk en erg ongemakkelijk, omdat hij in het huis van zijn vader was opgegroeid met heel veel spel en pleziertjes. En nu moest hij meegaan met een rondtrekkende en arme man zonder te weten waarheen hij ging. Hij zou hem zozeer gehoorzamen, dat hij doof zou zijn voor ieder ander, de machtigen van deze wereld en zijn eigen ouders. Maar Bonifatius’ aanwijzingen volgde hij in alles op.

Wie had kunnen denken, dat er van de toekomstige heilige martelaar Bonifatius toen al zo'n grote invloed uitging, die het hart van de jongen door een zo plotselinge verandering in beroering bracht. Of welk een gloed van liefde de geest van de jongeman zo in vuur en vlam zette, dat hij een onbekende leermeester gehoorzaamde zonder nog aandacht te schenken aan zijn persoonlijk bezit, en de arme van Christus is gevolgd, arm aan wereldse bezittingen. Daarvoor zorgde niet de liefde voor goud of zilver, niet het verlangen naar grond of de trotse zucht naar roem; van dat alles was helemaal geen sprake. Maar dit bewerkte de hoogste Kunstenaar, een en dezelfde Geest van God, die alles in allen tot stand brengt en aan iedereen geeft zoals Hij wil (*1 Kor. 12: 11*).

De uitverkorenen Gods zetten daarop hun verlangde tocht voort en kwamen in Thüringen. Om hun goede daden verder te vergroten en de bestendigheid en lankmoedigheid van hun geest te verbeteren, troffen ze dat volk in zo grote armoede aan, dat het amper iets had om van te leven. Soms was er iets dat ze van ver konden verzamelen en dat hen enige tijd in hun ellende in leven kon houden. Want in die tijd was heel die streek, die grenst aan die van heidense rebellen, verbrand en door vijandige hand verwoest. Toch kon deze ellende de dienaren van Christus en verkondigers van het volk Gods helemaal niet afschrikken, zodat zij er daardoor voor zouden vluchten aan hen het hele heilsplan van God te verkondigen (cf. *Hand. 20:27*). Maar naar het voorbeeld van de apostel begonnen ze daar met hun eigen handen te werken voor hun eigen behoeften en die van hen die bij hen waren (*1 Kor. 4:12*). Ze bleven standvastig bij het volk in zijn beproevingen, predikten overal en nodigden hen uit voor het Rijk van de Hemel. Zo volhardden ze in hun ijver en, naar het voorbeeld van de eerste kerk, waren zij één van hart en geest, en elke dag liet God het aantal toenemen van hen die daarin gered zouden worden (*Handelingen 4: 32*). De roem van de heilige leermeester en toekomstige martelaar Bonifatius begon zich toen te verspreiden over heel het oostelijke gebied van het rijk van de Franken. Ook de uitverkoren jongeman Gregorius begon als leerling bij hem vorderingen te maken en groeide in leeftijd en wijsheid, en hij werd zijn leermeester zo dierbaar, dat deze van hem hield als van een enige zoon, en hij had in hem al een trouwe medewerker bij ieder goed werk.

Die grote vooruitgang nu van de uitverkorenen Gods kwam niet tot stand met rijkdom of wereldse genoegens, ook niet met zekerheid en voorspoed in dit sterfelijk leven, maar met honger en naaktheid en harde arbeid. Bij dit alles moesten zij leven van het werk van hun handen en meer dan eens moesten ze met hun volk naar de stad vluchten uit doodsangst voor de vervolging door naburige heidenen. Daar bleven ze met weinig brood en in angst meerdere dagen, totdat haar burgers een grote menigte bijeengebracht hadden en de vijanden met hun grotere macht weer verjoegen. Deze strijd tussen heidenen en christenen werd talloze keren gevoerd, zodat aan beide kanten een groot gedeelte van de streek tot een woestijn was geworden. De zo hevige en gevaarlijke strijd in die dagen en zulke hevige gevechten en verwarring van oorlogvoerende volkeren konden de uitverkoren herder Bonifatius er nooit van afhouden te waken over zijn kudde en haar te onderrichten. Ja, hij werd nog meer vastbesloten en meer bereid zijn leven te geven voor zijn schapen, naarmate hij zag hoe de woede van de wolven vaker en wreder dreigde. Ook zijn trouwe leerling Gregorius bleef zo als een onvermoeibare hulp bij zijn leermeester bij het werk Gods en werd een tweede herder in de zorg en het onderricht van de kudde van Christus. Dat ging zo door, tot door de genade Gods de christenen de overhand kregen en de volle vrede van God aan de kerken werd teruggegeven. Er werd gestaag verder gebouwd, ze groeiden en werden beter in het werk van de Heer, zoals je kunt zien als je nu naar die streek kijkt. Maar wat moeten wij zeggen die armzalig, lui en traag leven in de vrede van de kerk. Wij zijn niet

uit op het voordeel voor de kudde maar zoeken altijd het eigen gemak; wij laten bijna nooit ook maar iets van ons horen om de schapen te beschermen tegen het woeden van de wolven. Wij zijn, zoals ik al zei, in de vrede van de kerk traag en slaperig in het bewaken van de kudde, maar erg gericht en bedacht op aards gewin. De mensen echter over wie wij het hier hebben, zijn ondanks de grote verwarring en het oorlogsgeweld niet alleen innerlijk met vrome waakzaamheid zuiver van hart gebleven, maar ten voordele van de kudden hebben ze zich door de zo grote zegen van God zelfs uitgebreid door de voorbeelden van de leerlingen en zijn door de eigen waakzaamheid met de hulp van God in aantal gegroeid.

3. Toen de leiders en de meer verstandigen onder de Franken gingen merken en begrijpen hoeveel invloed de activiteiten van de uitverkorene van God en martelaar Bonifatius en zijn leerling, de eerbiedwaardige Gregorius en diens gezellen hadden en hoe krachtig hun standvastigheid was, begonnen zij steeds enthousiaster en vaker van hun bezittingen aan hen te schenken, en ook de roem van die zo grote heiligheid en eenheid niet te verbergen voor de koning van de Franken, namelijk de oude Karel. Ook de koning zelf ging ernaar verlangen de man Gods Bonifatius te ontmoeten en hij beval hem naar hem toe te komen. Toen hij kwam, werd hij niet onmiddellijk bij aankomst met de hem verschuldigde eer door de koning ontvangen, maar hij moest wachten tot het beter uitkwam. Er waren namelijk enige pseudogeleerden en pluimstrijkers die probeerden de goede naam van de heilige man en zijn leerlingen bij de koning te verduisteren en dwars te zitten. Desondanks groeiden vanaf die dag de genegenheid en waardering voor de man Gods en zijn leerlingen bij allen die hun geloof en leven graag wilden leren kennen en intenser onderzoeken. Volgens het woord van het evangelie immers wordt de wijsheid gerechtvaardigd in haar kinderen (*Luc. 7:35*).

De uitverkorenen Gods gingen weer terug naar hun werk en bleven vastbesloten bezig met het begonnen werk in Thüringen en Hessen. In die tijd was er daar veel behoefte aan hun onderricht en geleerdheid, vanwege de nabijheid van de heidenen en het ongeletterde volk. Ook hier kregen zij kleine dorpen en stukken land, die men hun aanbood uit liefde voor God en voor het heil van hun zielen, en zij bouwden daarop kerken. In dat werk boekten ze, net als in hun prediking, met de zegen van God veel vooruitgang. Een van die plaatsen in Thüringen heet Erpesford (*Erfurt*), een ander, in Hessen, Frideshlar (*Fritzlar*). Hier en op veel andere plaatsen die de uitverkorenen Gods hebben gesticht, besteedden zij veel zorg aan de goddelijke eredienst. De plaatsen namen toe in welstand en ook het aantal leerlingen groeide en zij maakten voortgang door de kracht van hun werken.

Ook de zalige jongeman Gregorius groeide met zijn heilige leermeester in alle deugdzaam werken en de schoonheid van de goddelijke wijsheid, naar het voorbeeld van de leermeester die hem had onderwezen. Zo ging het in alles naar het woord van de psalmist, dat Hij die de uitverkorenen van God de opdracht gaf tot deugdzaam werken, ook de zegen schonk in de groei in aantal en de vooruitgang van de leerlingen; en zo gingen zij van kracht naar kracht, en maakten dagelijks vorderingen en groeiden in alle goede werken (cf. Ps. 84:8).

4. Terwijl de uitverkorenen Gods Bonifatius en zijn leerlingen zo bezig waren, volgden in het rijk de vrome zonen Karloman en Pepijn hun vader Karel op. Hij was de weg van alle vlees gegaan en was uit deze wereld overgegaan (741). Aan de vrome zonen die hun vader als regeerders opvolgden, werd door de genade van Christus overal een grotere rust van oorlogen gegund dan aan hun vader. Daardoor kwamen ze ertoe, geïnspireerd door God, in hun rijk nauwkeuriger te kijken naar hun kerkelijke instellingen en die te verbeteren. Dat kwam ook de zalige Bonifatius, de

toekomstige martelaar, en zijn leerlingen ter ore en ze kwamen vaker naar het paleis dan vroeger. Ze spraken met de koningen en preekten naar de hun van God gegeven wijsheid tot het volk Gods daar in het paleis. En zij kwamen zo in de gunst bij de genoemde koningen en heel het volk van de Franken, dat allen het er eenstemmig over eens werden, dat de zalige Bonifatius ten zeerste het bisschopsambt en alle eer verdiende. Een uitzondering waren die pseudogeleerden en pluimstrijkers, die ik boven heb genoemd, en die ook van plan waren hem eens te vermoorden. Maar de Heer, zijn beschermer, liet niet toe dat hij in hun kwaadwillende handen viel, zolang hij, naar het woord van de psalmist, aan heel de komende generatie de kracht van Gods arm verkondigde (*psalm 71:18-19*). Als enigen begonnen zij dus hem zoveel mogelijk tegen te spreken en te belasteren. Ze beweerden dat hij het bisschopsambt niet waard was, omdat hij een *peregrinus*, een rondtrekkende prediker was. De leken hadden toen zoveel meer gezond verstand dan de clerus, want zij zagen dat bij die man de wijsheid en genade van God aanwezig waren. En hoe meer daarom die ontaarde lui – mannen aan wie die naam onverdiend gegeven is, noem ik geen bisschoppen – hem probeerden te bekritisieren, des te meer werd hij bij iedereen geliefd en met lof overladen. Tenslotte bestreden zij elkaar voor de koningen en voor heel de senaat van het volk van de Franken.

Wat valt er te zeggen over dit twistgesprek dat zij toen met elkaar voerden, aan de ene kant namelijk die zeer doortrapte lui die ik niet bij name wil noemen, en de heilige Bonifatius met zijn leerlingen Gregorius en diens gezellen aan de andere kant. Zijn tegenstanders dropen af, verward en door heel de senaat en ook de koningen in het ongelijk gesteld. De zalige Bonifatius, de toekomstige martelaar, werd zonder enig protest eenstemmig door allen gekozen tot de hoogste rang van het bisschopsambt, en hem werd door de koningen de zorg en het bestuur van de aartsbisschoppelijke zetel van Mainz gegeven. Hoe van die dag af zijn wijsheid schitterde in heel het rijk van de Franken en hoe hij later samen met de gelovige koningen vele synodes bijeen heeft geroepen om het volk te verbeteren, hoeft niet in dit kleine boekje gezegd te worden. Want in de tempel Gods schitterde hij als de zon en door zijn prediking en voorbeeld verdreef hij alle wolken van ongeloof en de misgroei door ketterij. Al die dingen worden immers ook in het boekje over zijn lijden volledig en helder uit de doeken gedaan.

5. Bij al zijn werk werd hij niet weinig geholpen door zijn uitgekozen leerlingen. Na hun leermeester waren zij de beroemdste predikers en steunpilaren van Gods kerk. Door hun voorbeeld en leer was ieder van hen een helder licht voor hun stad en streek als de opkomende morgenster. De zalige Gregorius gaf zijn licht aan de oude stad Utrecht, het beroemde dorp Dorestad en het gedeelte van Friesland dat in die tijd als christelijk werd beschouwd; dat is tot aan de westelijke oever van de rivier de Lauwers. Daar grenzen de christelijke en heidense Friezen aan elkaar, heel de tijd van koning Pepijn. Lullus was actief in de aartsbisschoppelijke Mainz met het grootste deel van de oostelijke Franken die tot de parochie van zijn stad behoorden. Megingod, een eerbiedwaardige vader en herder voor de kudde die aan hem was toevertrouwd, heeft de stad Würzburg met aanliggende gebieden met het zout van zijn wijsheid en leer gekruid en bewaakt. Op gelijke wijze heeft Willibald, Gods uitverkoren bisschop, zijn bisdom, Hehstedi (*Eichstedt*) genaamd, in dat deel van Beieren dat het dichtst bij ons ligt, dat is in de Nordgau, als een trouwe vader van de grond af aan opgebouwd, het beter gemaakt en erover gewaakt. En ook de broer van genoemde Willibald, de priester Winnibald, die mijn leraar, de zalige Gregorius, erg dierbaar was, was een heilzaam en gelukkig licht voor zijn stad en regio. Na zijn dood toonde hij met grote wondertekenen, wat hij bij leven had gedaan. De eerbiedwaardige abt Sturmi hoorde ook bij de groep uitverkorenen Gods. Wat hij na de marteldood van zijn heilige leermeester in zijn

eenzaamheid bereikt heeft, laat het woud Buchonia zien. Voorheen was dat woest en verlaten, nu echter is het van oost naar west en van noord naar zuid gevuld met kerken van God en uitgelezen nieuwe vestigingen van monniken. Deze abt Sturmi had van God en zijn heilige leermeester boven zijn overige medeleerlingen het voorrecht verkregen dat hij de plaats die de heilige leermeester uitgekozen had als begraafplaats voor zijn lichaam, mocht bezitten, inwijden en daarin diens heilige gemartelde lichaam opnemen. Hij maakte die plaats zo groot en beroemd, dat hij voor zijn heengaan uit deze wereld, in zijn klooster aan de oever van de Fulda vader en leraar was van ongeveer vierhonderd monniken, postulanten en anderen niet meegerekend; hun aantal was nog vele malen groter.

6. Twee van de uitverkorenen Gods, Wichbert en Burchard, vertrokken eerder dan hun leermeester uit deze wereld. Ze zijn echter niet zonder de zegepalm van hun verkiezing, toen ze het verdienden eerder dan hun leermeester naar het hemelse rijk te vertrekken. In hun gebieden worden ze als Gods heiligen beschouwd en vereerd door allen die hun deugdzaam leven met God gekend hebben.

Merk op, slimme en zorgvuldige lezer, hoeveel geestesgaven er in één mens waren en wat die arme man, die voorheen in zijn eentje in de Friese streken werkte, heeft gedaan ten gunste van de kerk van God, nadat hij eenmaal meer in de openbaarheid was getreden. Hij heeft dat alles zelf niet in zijn eentje kunnen doen, maar naar het woord van de apostel werkte de genade Gods in alles met hem mee en bestendigde het (*Cf. I Kor.15:10*).

Maar ik ben omwille van de gedeelde lof van de leerlingen van de heilige leermeester Bonifatius een beetje afgedreven van de voorgenomen loop van mijn verhaal; laat ik terugkeren naar waar ik ben afgedwaald.

7. De zalige Bonifatius, de toekomstige martelaar, werd in opdracht van de gelovige koningen en met instemming van heel de senaat van het volk der Franken naar Rome gezonden, allereerst om door paus Gregorius III, (*moet zijn Gregorius II, 715-731*) tot bisschop gewijd te worden (722). Tegelijk met de zegen en het bisschopsambt werd hem daar toen door de apostolische pontifex de naam gegeven, waarmee hij nu overal bekend is: Bonifatius, vanwege de welbespraaktheid en aangename manier van spreken die hij van God gekregen had; voorheen stond hij bekend als Winfried. Gesierd met zijn graad en naam wierp de heilige man zich ter aarde ten aanschouwen van heel de clerus en huishouding van de heilige Petrus, de prins der apostelen, en voor paus Gregorius zelf. Daarbij vroeg hij heel de geestelijkheid die daar in de kerk aanwezig was omwille van God en uit liefde voor de heilige Petrus daar in de kerk meteen met ootmoedige devotie hun knieën te buigen en allen eensgezind voor hem te bidden tot God en daarbij de heilige Petrus als bemiddelaar en hulp bij hun gebed uit te nodigen, dat hij waardig geacht zou worden zijn leven met een goed en God welgevallig einde te voltooien en beëindigen. Door God geïnspireerd knielden allen eensgezind en met zeer grote eerbied neer voor de relieken van de heilige Petrus, de apostelvorst, en gaven gehoor aan zijn verzoek in een heilig gebed van herder en kudde, voor God uitgestort. Hoe waardevol dit gebed samen met zijn heilige verdiensten was bij de almachtige God, bewijst zijn heilig martelaarschap, dat zich voltrok op zijn oude dag. Zijn lichaam was toen al erg verzwakt, en door zijn leeftijd versleten, kon hij toch niet meer langer leven in deze wereld. Zie hoe pontifex Bonifatius, als een wijze bouwmeester en uitverkorene Gods, zijn huis niet op het losse zand van menselijk overleg en trotse eigenzinnigheid heeft gebouwd, maar op de zeer veilige rots van goddelijk beraad en apostolische bescheidenheid. Golven van menselijke tegenwerking en verwarring kwamen op, stormen van duivelse beproeving en arglist staken op en stortten zich

op zijn huis, maar ze konden er geen beweging in krijgen, omdat het naar het woord van de Heer gefundeerd was op stevige rots, en die rots was Christus (*Cf. Matt. 7: 24-27*).

Bonifatius, die nu onze middelaar en zeer betrouwbare beschermheilige is bij God, was er steeds mee bezig en erop bedacht, hoe groot het gevaar en de ellende zijn, waarin de mens zich in zijn zwakheid bevindt. Daarom stelde hij zijn vertrouwen niet op zichzelf, zoals de trotse lui van de tegenpartij, maar hij nam zijn toevlucht tot de bescheidenheid van de apostelen en de kinderen Gods, en vestigde zijn hoop op de overvloed van de goddelijke barmhartigheid en het toegewijde gebed van de kerk van God (*Hand. 12:5*). Zo immers werden de apostelen van Christus, hun opvolgers en mede-erfgenamen van het rijk Gods in al hun moeite en kwellingen geholpen door het ononderbroken gebed van de kerk, en hebben zij alles kunnen volbrengen wat hun door God was opgedragen.

Kom op, voorgangers en predikers van het volk van God! Jullie zijn in deze wereld gesierd met dezelfde eer en gelijke rang. Kijk dan, probeer het te begrijpen en neem een voorbeeld aan deze rechtvaardige. Jullie zijn immers door God geroepen en door de kerk van God uitgekozen en, niet verblind door geschenken, hebben jullie de rang van bisschop en het heilige bestuur bereikt. Richt je dan naar zijn voorbeeld, zodat je in staat bent vruchten voort te brengen die blijvend zijn voor het eeuwig leven! (*Cf. Joh. 5:15*)

8. Op dezelfde reis, waarop de heilige martelaar Bonifatius in Rome, zoals boven gezegd is, tot een heilige rang verheven is, bleef ook de zalige Gregorius, mijn leraar, al die tijd als een onvermoeibare metgezel bij zijn uitverkoren leermeester. Zoals hij altijd gewoon was bij ieder goed werk, deed hij in komen en gaan alles wat hij ondernam op zijn aanwijzingen. En op deze reis volhardde hij niet alleen in de verdienste van nederigheid en gehoorzaamheid, zoals het jongeren past zich in alles te schikken naar ouderen en meerderen. Hij schafte hier ook, door goddelijke gunst, meerdere delen van de Heilige Schrift aan en nam ze met veel moeite vandaar mee naar huis, ten behoeve van zichzelf en zijn leerlingen. Met toestemming van zijn leermeester nam hij vandaar ook twee jongens als zijn leerlingen mee. Het waren de broers Marchelm en Marcwin uit het volk van de Angelsaksen. Over de oudste van hen, Marchelm, een zeer vroom en heilig man, zal ik, als God het geeft, op een andere plaats meer vertellen, want dat verdient hij. Daarna keerde het gelukkige gezelschap van de heilige leermeester en zijn uitverkoren leerlingen naar huis terug, aan God en zijn heiligen aanbevolen zowel door hun eigen verdiensten als door de voorbeden van de hele clerus en de hofhouding van de heilige Petrus. Vanaf die dag groeiden zij en maakten vorderingen in ieder goed werk. Zij gaven les en onderrichtten over de weg Gods, waarop zij ook zelf gingen. Met het zout van de goddelijke wijsheid kruidden zij niet alleen het volk en de aristocratie van de Franken, maar ook de vrome koningen zelf royaal. Door de overeenstemming en eensgezindheid van geleerden, koningen en heel het volk van de Franken, konden zij zo van dag tot dag meer en meer schade toebrengen aan de duivel en de kerk van God laten groeien; ketterijen met hun drogredenen kregen geen kans op te komen, en het katholieke geloof kon op alle gebied schitteren, en de zuivere en onbevleete religie kon wijd en zijd haar licht verspreiden.

9. Tot nu toe heb ik over de heilige leermeester en martelaar Bonifatius en zijn uitverkoren leerling Gregorius geschreven, nu eens over elk afzonderlijk, dan weer over hen samen en zonder onderscheid. Zo goed als ik kon, heb ik over de belangrijke gebeurtenissen uit hun heilige leven een en ander aan het papier toevertrouwd, zodat de toehoorders er iets aan zouden hebben en als voorbeeld voor de mensen in de toekomst. Maar van nu af zal ik niet nalaten in het bijzonder de deugdzaamde daden en de bewijzen van de heilzame verkondiging van de heilige Gregorius met enige woorden in de publiciteit te brengen. Hoewel ik

het niet waard was, mocht ik daar van kinds af aan bij aanwezig zijn en er door worden onderricht.

Op de eerste plaats heb ik gemeend een geschikt en gedenkwaardig voorval op te nemen, dat door hem op evangelische wijze is volbracht. Met uitzonderlijke naastenliefde heeft hij namelijk voor het nageslacht een nuttig voorbeeld gesteld van vergeving en kwijtschelding aan vijanden.

Van vaderskant had hij edele en uitmuntende broers; ook van moederskant waren er andere zonen, die qua leeftijd en status volgens de wereld minder meetelden en die aan de ouderen moesten gehoorzamen. Nu gebeurde het, dat enige van de oudere broers, die bij de koning in aanzien stonden, naar afgelegen gebieden van Gallië werden gestuurd; ook de jongsten moesten de ouderen daarheen volgen en bij hen blijven. Toen er echter enige tijd verlopen was, groeide bij twee halfbroers van mijn leraar Gregorius het verlangen zowel hun ouders als hun vaderland weer te bezoeken. Zij kregen toestemming van hun oudere broers en gingen op weg en ondernamen de voorgenomen reis naar Francis, hun geboorteland. Terwijl zij, door jeugdige overmoed zorgelozer dan nodig was onderweg waren, zijn ze ergens in een bos door een wrede troep rovers ingesloten en vermoord. Zulk gruwelijk nieuws kon niet lang verborgen blijven voor hun meesters, die in die dagen een aanzienlijke bestuursfunctie in die streken vervulden. Zodra zij het hoorden, stuurden ze hun mensen naar alle kanten om die rovers en moordenaars op te sporen en gevangen te nemen. Ze werden gevonden, gevangen genomen en geboeid, en dadelijk voorgeleid. Hoewel men vond dat ze snel elke straf en een zeer wrede dood verdienden, dachten ze erover, uit eerbied en liefde voor hun gezamenlijke oudere broer, heer Gregorius, dat ze hem in deze zaak na de dood van hun dierbaren iets zouden kunnen troosten, als zij die moordenaars en beulen voor hem zouden laten verschijnen om berecht te worden. Hij zou dan ter genoegdoening en verzachting van zijn verdriet zelf kunnen bevelen, hoe hij hen wilde laten doden. En zo deden ze ook. Ze bevalen twee van hen voor hem te verschijnen. Maar ze dachten louter menselijk volgens de dwaze wijsheid van deze wereld, die niet weet hoe je vanuit je geloof vijanden kunt sparen. Hij was echter een man van de geest, onderwezen door onze Heer Jezus Christus en zijn heilig Evangelie. Hij had geleerd dat daarin geschreven staat: "Bemint uw vijanden en doet goed aan wie u hebben gehaat, opdat je kinderen bent van mijn Vader die in de hemel is" (*Matt. 5:44-45*). Daarom ontving hij hen genadig en op geestelijke wijze, waarbij hij zowel zijn eeuwig heil als de verlossing van de vermoorde broers en het nuttige voorbeeld voor het nageslacht in gedachten had. Hij beval hen los te maken, te wassen, schone kleren aan te trekken en eten te geven. Toen ze bij hem gebracht waren, drukte hij hen op het hart: "Ga in vrede en pas op nooit weer zoiets slechts te doen, opdat je niet iets ergers overkomt!" En hij gaf bevel dat men hen in vrede zou laten gaan, terwijl hij hun in vaderlijke liefde de raad gaf, om overal voorzichtig uit te kijken voor de rest van zijn familie.

Wat zullen wij, middelmatige en zwakke mensen, hierop zeggen? Wij zijn nog niet in staat de kleinste vernedering te verdragen zonder wraak te nemen, als we de kans kregen. Wij kennen toch zulke voorbeelden van volmaakte mensen? Laten we ons afvragen, waar onze zwakheid verslagen ligt, die nooit op het idee gekomen is liever te willen huilen dan iets te zeggen. Misschien kunnen onze tranen bij God, de vrome rechter, vergiffenis verkrijgen voor ons, die niet kunnen vertrouwen op onze verdiensten.

10. Maar we moeten ook niet stilzwijgend voorbijgaan aan wat ik Marchelm heb horen vertellen, een vererenswaardige man, aan wie ik hierboven al heb herinnerd. Hij leerde mij dat de heilige Bonifatius met de genade van Christus en de verdienste van zijn heiligheid alle naburige naties heeft verlicht. Na de marteldood van zijn heilige leermeester ontving ook de zalige Gregorius zelf van Stefanus (*Stefanus II, 752-757*), de voorganger op de apostolische stoel, en de vermaarde en gelovige koning Pepijn de volmacht het woord Gods in Friesland uit te zaaien.

Als eerste was daar de heilige aartsbisschop Willibrord, ook Clemens genoemd, met zijn leerlingen begonnen het eerste onderricht te geven in het christelijk geloof voor de bekering van dat volk. Toen hij oud geworden was in het werk Gods en zijn bisdom een stevige basis had gegeven in de stad die Utrecht heet, met een andere naam Wiltaburg, en hij uit dit leven naar de Heer was overgegaan, volgde de heilige aartsbisschop en martelaar Bonifatius hem op. Met eigen ogen heb ik hem gezien, met spierwit haar en verzwakt door ouderdom, maar vol deugden en

levensverdiensten. Al die tijd is de zalige Gregorius, mijn leraar, vanaf zijn jonge jeugd, zoals ik eerder heb gememoreerd, als zijn leerling onderwezen en opgeleid. Hij volgde hem ook op als trouw erfgenaam, als herder en prediker voor datzelfde volk van de Friezen, aangesteld door de Heer en de bovengenoemde leiders van de kerk van God.

Met dezelfde liefde en het sterke geloof als zijn voorgangers, de heilige aartsbisschop en belijder Willibrord en de martelaar en aartsbisschop Bonifatius, heeft hij dat volk verlicht met zijn brede en welluidende geleerdheid. Hij werd daarbij geholpen door zijn korbisschop en helper Alubert, die uit Brittannië en het volk der Angelsaksen was gekomen. Rijk aan grote levensverdiensten en met dezelfde welwillendheid heeft hij naar vermogen door zijn verkondiging dat volk het licht gebracht.

11. Wie het verdienstelijke leven van deze uitverkoren man beschouwt en de kostbare schat van zijn wijsheid onderzoekt, twijfelt er niet aan dat hij ook in het grote aantal van zijn leerlingen door God rijk gezegend is. Daarom lijkt het ook het herinneren waard, hoe hij met zijn leerlingen een gezamenlijk leven leidde en hen als een vader onderrichtte en van hen hield. Met elk van hen was hij met zo'n hechte liefde verbonden, dat hij dat schitterende getuigenis van de apostel niet alleen met de mond beleed om de toehoorders te stichten, maar ook in daad en waarheid aan velen toonde om na te volgen. De zalige apostel Petrus spreekt namelijk als volgt over de roeping en uitverkiezing van alle volkeren: "Onder alle volkeren wordt ieder die God vreest en Hem gerechtigheid doet, door Hem aanvaard." (*Handelingen 10: 35*). Zijn leerlingen immers kwamen daar niet uit één enkel land, maar waren verzameld uit de bloem van alle naburige landen. Ze werden met zo'n grote vertrouwdheid, zachtmoedigheid en geestelijke vreugde bezielde, dat het heel duidelijk was te zien dat zij voortgekomen en samengebracht waren uit één geestelijke vader en de liefde die de moeder is van alle deugden. Sommigen kwamen uit een edel geslacht van de Franken, anderen weer' uit het godsdienstige volk van de Angelsaksen. Ze kwamen ook uit de nieuwe aanplantingen van God die in onze tijd aangelegd zijn bij de Friezen en de Saksen; er waren zeer begaafde Beieren en Zwaben met hetzelfde geloof, of uit welk land en volk God hen ook maar gezonden had. Van hen ben ik de minste, een middelmatige en zwakke leerling. Van welke kant ook al deze schapen als in één schaapskooi bijeengebracht waren, de vrome vader en herder Gregorius zorgde er met dezelfde toewijding voor, dat zij zowel de geestelijke spijzen van de leer en geschriften van God als het lichamelijke voedsel kregen. Door God geïnspireerd was hij zo in liefde voor het onderricht van zijn leerlingen ontstoken, dat er dan ook bijna geen dag voorbijging, zonder dat hij 's morgens vroeg met vaderlijke zorg bij hen zat. Aan ieder die bij hem kwam en voor zover hij het vroeg, gaf hij afzonderlijk de beker des levens te drinken en hij besproeide de harten van zijn zonen met de wijsheden van God. Van zijn leerlingen zelf waren er zeer velen zo goed opgeleid en begiftigd met talent in de theologie, dat zij het verdienden tot het hoge ambt van bisschop en de priesterlijke waardigheid te worden geroepen en dat ook bereikten. Hoewel velen van hen met dezelfde opleiding en studie niet tot zo'n hoge staat verheven zijn, werden zij om hun verdiensten en niet geringe kennis en liefde voor God al tijdens hun leven door iedereen hoog gewaardeerd. Het lijkt me de moeite waard en ook passend, dat ik naar best vermogen van elk van hen de getuigenissen op ieders plaats en de bewijzen van hun beroemdheid niet verborgen houd.

Maar eerst zal ik, zoals ik begonnen ben, proberen uit de veelheid een paar dingen te vertellen over de heilige Gregorius tot nut van mijn toehoorders. Want ik ben erg bang mij schuldig te maken aan een zonde, als ik niet zou beginnen vooral de meest voortreffelijke van zijn zo bekende en nuttige goede daden te vertellen.

12. Naar het woord van de Wijsheid was hij immers een eerbiedwaardig man, die niet is uitgegaan naar goud en zijn hoop niet heeft gevestigd op schatten geld; daarom vinden zijn goede daden in God vaste grond en de gemeenschap van de heiligen maakt zijn aalmoezen bekend (*Sirach 31: 8.11*). Hij had in elk geval het Schriftwoord leren kennen, niet in lege woorden maar metterdaad en in waarheid, dat geldzucht de wortel is van alle kwaad (*1 Tim. 6:10*). Daarom schrok hij voor haar terug als voor de geweldige steilte en de kuil van de onderwereld, en was in alles voor haar op zijn hoede. Want zoals geldwolven en gierigaards wier zielen te koop zijn, bang zijn geld uit te geven en hun rijkdom op aarde te verliezen, zo was deze man bang zijn loon in de hemel te verliezen door per ongeluk goud te verbergen en te bewaren. En daarom zorgde hij ervoor, zo vaak er iets van goud of zilver in zijn bezit was gekomen, het direct uit te geven en onder de armen te verdelen. Hij deed als de man uit het evangelie volgens het evangelisch gebod die zich schatten in de hemel verzamelt, waar het door roest noch mot wordt vernietigd en waar rovers het niet opgraven en stelen (*Matt. 6:19*). En omdat hij al zijn hoop vast en zeker op het hemelse had gevestigd, kon niets wat in deze wereld aantrekkelijk lijkt te zijn in aardse en vergankelijke dingen, hem kwaad doen of boeien.

Wat een eerbiedwaardige en uitverkoren man, vriendelijk en vroom, altijd gericht op hemelse zaken en minder bezorgd om wat aards en vergankelijk is. En dat liet hij ook zien in zijn gedrag en daden! Bij hem was geen plaats voor overdaad aan kleding en voedsel. Hij hield ook niet van pochende of kleinerende taal. Hij was altijd tevreden met dezelfde kleding en hetzelfde eten als de anderen. Door deze zuiverheid van spreken en leven gaf hij naar buiten aan, met hoe grote liefde voor zuiverheid hij innerlijk vervuld was. Door eenvoudige kleding en voedsel te gebruiken, liet hij met een voorbeeld aan zijn toehoorders zien, wat hij met woorden onderwees uit de geboden van God en zijn heiligen. Daar had hij immers gelezen wat de zalige apostel Petrus als aansporing schreef: "(Zoek uw schoonheid) niet in een kostbaar gewaad" (*1 Petr.3:3*), terwijl zijn medeapostel Paulus ter aansporing leerde, dat het rijk Gods niet bestaat in eten of drinken maar rechtvaardigheid en vrede en vreugde in de heilige Geest (*Rom. 14:17*).

Wat zal ik zeggen over zijn drinken? Daarin was hij zo matig, dat hij naar het woord van de apostel bijna nooit wijn dronk, en dan nog maar een beetje en met water aangelengd (*1 Tim. 5:23*). Dit woord van de apostel vervulde hij niet alleen zelf, maar hij spoorde ook zijn ondergeschikten altijd ernstig aan om nooit in het kwaad van de dronkenschap te vervallen, maar daarvoor op te passen en ervan weg te blijven als van de valkuil van de hel. Hij was ook gewend geregeld in zijn verkondiging over het afbreken van alle ondeugden en de opbouw van de deugden dit woord van de profeet op lofwaardige wijze aan te halen: "Ik heb u aangesteld om uit te rukken en te vernietigen, om te vernielen en te verstrooien, om op te bouwen en te planten" (*Jer. 1: 10*). Hij wilde dat al zijn toehoorders dit woord zouden begrijpen, omdat de schoonheid van de deugden en goede werken nooit volmaakt bereikt kan worden, als de smet en de onreinheid van de ondeugden niet met wortel en tak worden uitgerooid.

Als aansporing tot de liefde voor God en de naaste en het verlangen naar het rijk der hemelen voegde hij graag en geregeld aan het eind van zijn verkondiging dit prachtige woord en prijzenswaardig getuigenis van de apostel toe, over Gods uitverkorenen: "Wat geen oog heeft gezien, en geen oor heeft gehoord, wat in geen mensenhart is opgekomen, en wat God heeft bereid voor wie Hem liefhebben" (*1 Kor. 2:9*). De vrome prediker wist in elk geval dat deze twee getuigenissen, die van de profeet en die van de apostel, zeer nuttig waren voor zijn aandachtige toehoorders door de verborgen gave van de heilige Geest, die zowel de apostel als de profeet had vervuld; daarom gebruikte hij deze spreuk en aansporing tot de deugden regelmatig in zijn verkondiging van de hemelse dingen.

Het ene getuigenis van het eerder genoemde werk, dat heer Gregorius vanuit zijn geloof op het woord van de Heer over de vergeving heeft vervuld, is kenmerkend voor zeer vele van zijn goede werken. Daarom wil ik ook nog aan mijn vertelling toevoegen, hoe hij te werk ging in de dagelijkse omgang met allen die hem benijdden of die door hun eigen tekortkomingen geprikkeld, hem soms kleineerden. Hij was niet bang voor wie hem zwartmaakten en haatte hen niet, maar hij hield van hen als van vrienden en helpers en ging naar hen toe en was, volgens het heilig woord van de psalm, 'als een dove die niet hoort, als een stomme die zijn mond niet open doet'. (*Ps. 38:14 (V)*). Hij ging welwillend met hen om en weigerde hen niets wat men aan vrienden verschuldigd is. Waar zou hij dat anders van gekregen kunnen hebben, dan dat het hem om zijn zuiverheid van geest door de genade van boven geschonken was om als een klein kind het onrecht zo te kunnen vergeven en de deugden vast te houden? Want de pijn van het woord van de Heer raakte niet alleen de oren aan de buitenkant van zijn lichaam, maar drong ook werkelijk door in de oren van het hart en verlichtte het. Want in het evangelie liet Jezus een klein kind bij zich roepen en onderwees zijn nog ongeschoolde leerlingen, en tegelijk met hen heel het menselijk geslacht, langs welke weg zij het Rijk der Hemelen moesten binnengaan, en hij leerde en spoorde hen aan met de woorden: "Voorwaar ik zeg jullie: als je je niet bekeert en wordt als kinderen, zul je het Rijk der Hemelen niet binnengaan". (*Matt. 18:3*). Tenzij het aanhalen van de tucht en het corrigeren van zijn ondergeschikten iets anders nodig maakten, drukte hij dit zowel zijn vertrouwelingen als vreemden niet eenmaal, maar voortdurend op het hart. Deze zo aimabele, bescheiden en geduldige man kon en wilde omwille van de goddelijke liefde voor zichzelf vernederingen en zijn persoon onwaardige dingen gelijkmoedig verdragen. Daarom wil ik dit nog zeggen, dat in zijn dagen bijna iedereen die hem had leren kennen heel goed wist, dat vrijwel allen die deze zo grote man de verschuldigde eer niet hadden willen geven, door Gods wraak zwaar zijn getroffen. Gedwongen en met tegenzin moesten zij erkennen, dat voor iedereen die het wilde weten, duidelijk was, dat hij in zijn hart door goddelijke bewaking met kracht werd beschermd, ook al leek hij voor de ogen van trotse mensen soms onverdiende beledigingen en verwijten te dragen. Als iemand zich daarop zou richten en hem daarin navolgen, zou dat hem meer dan gemiddeld helpen het Rijk der Hemelen binnen te gaan. Allen die ons op dezelfde weg zijn voorgegaan, hebben ook zulke ervaringen ondergaan, naar het woord en voorbeeld van de apostelen. Na hun geseling gingen die verheugd bij het Sanhedrin weg en zeiden, dat wij door veel ellende heen moeten om het Rijk Gods binnen te gaan (*Hand. 5: 41 en 14: 21*).

13. Onze Heer en Verlosser heeft het geven van aalmoezen een plaats gegeven bij de grootste deugden, en alle heilige Schriften van het Nieuwe en Oude Testament prijzen en eren dit heilzame werk. Juist daarom moet er, ter herinnering voor het nageslacht en als voorbeeld om na te volgen een en ander gezegd en naar voren gebracht worden over de royale manier waarop de zalige Gregorius aalmoezen gaf. Deze man blonk immers uit in vele andere deugden, maar hij was altijd het meest bedacht op de heilzame loutering van aalmoezen, zodat hij niets aan goud of zilver wilde bewaren, behalve wat nodig was voor de diensten in de kerk. Maar ook als het ging om zijn andere bezit stond hij vanwege zijn vriendelijkheid bekend als iemand die vrijgevig en royaal was, en voor de armen van Christus behulpzaam en vroom. Hij wilde daarvan niets voor zichzelf opzij leggen of bewaren op het dagelijkse eten en eenvoudige kleding na. Ook hierin was hij geen dove toehoorder van het evangelie, want hij maakte zich geen zorgen om de dingen van morgen (*Matt 6: 34*). Daarom vestigde hij heel zijn hoop meer op het onderzoek bij het te vrezen oordeel dan op het aanvullen van schatkisten en rijkdommen van de tegenwoordige wereld. Daarom ook kon hij alles wat hij had, zo gemakkelijk weggeven uit liefde voor Christus, naar wiens woord en voorbeeld

hij alles wat hij deed, had geleerd: “Geef wat er voor jullie overblijft als aalmoezen weg, en alles is voor jullie rein” (*Luc. 11: 31*). Hij vond dat de heilige vaders in het Oude Testament hetzelfde geloof en dezelfde liefde van God gekregen hadden en zich bezorgd en ijverig met eenzelfde hoop op eeuwige beloning inzetten voor de vruchtbare werken van de aalmoezen. Daarom maakte de heilige profeet in een psalm de ijver voor deze werken tot een bewijs van gelukzaligheid, als hij zegt: “Gelukkig is de man die omziet naar de zwakke en arme; op de dag van het kwaad zal de Heer hem bevrijden” (*Psalm 40:2 V*).

Ook een andere profeet zingt vol lof over hetzelfde heilige werk en zegt: “Zoals water vuur dooft, vernietigt een aalmoes de zonde” (*Sirach 3:30*). Ook de Heer zelf beloont en verheft op de vreeswekkende dag zijn heiligen omwille van dit werk met zijn genade en eeuwige zegen, als hij zegt: “Komt, gezegenden van mijn Vader, ontvangt het rijk dat voor jullie gereed gemaakt is vanaf het begin van de wereld” (*Matt. 25:31*). Waaraan zij dit zullen verdienen, maakt hij onmiddellijk daarop duidelijk, als hij doorgaat en zegt: “Want ik had honger, en jullie hebben mij te eten gegeven; ik had dorst, en jullie gaven mij te drinken; ik was naakt, en jullie gaven mij kleding” (*Matt, 25: 35.36*). En als zij vragen wanneer zij dat gedaan zouden hebben, verbergt hij dat niet, door er aan toe te voegen en te zeggen: “Telkens wanneer je dat gedaan hebt voor een van de kleinsten van de mijnen, heb je dat voor mij gedaan” (*Matt. 25: 40*). In beide Testamenten was de zalige Gregorius zeer goed thuis, en hij las er dergelijke voorschriften. Door er diep op in te gaan, begreep hij ze, en hij zette de goddelijke Schrift om in daden (*cf. Jak. 1:25*). Hij vergat niet wat hij gehoord had, maar bracht de zeer rechtvaardige en heldere wet van God altijd in praktijk. Welaan, soldaten van Christus, luister en begrijp en neemt de voortreffelijke en zeer duidelijke voorbeelden over van deze vader. Zolang wij nog in het lichaam leven, ons op die voorbeelden richten en ze liefhebben, zal de genade Gods in ons toenemen en ons een geneesmiddel verstrekken voor onze wonden. Daaruit zijn voor hem zovele kostbare deugden ontsproten!

14. Door dergelijke successen en levensverdiensten maakte mijn zalige abt en leermeester Gregorius nog steeds vorderingen en, bijna zeventig jaar oud, was hij geliefde bij God en werd evenzeer door alle mensen in alles als een rechtvaardige beschouwd. Toen kwam de dag dichterbij waarop de Heer zijn strijder door hem nog te verbeteren naar het hoogste wilde verheffen en hem het verdiende loon verstrekken, dat hem door zijn verdienstelijke en vruchtbare werken toekwam. Hij was aan zijn linkerzijde getroffen door de lichamelijke kwaal die artsen verlamming noemen. De ziekte nam toe en werd van dag tot dag ernstiger; daarin tuchtigde God, naar het getuigenis van de Schrift, op deze pelgrimstocht Zijn Zoon (*vgl. Hebr.12:6*), die Hij vanuit zijn omgeving naar het vaderland van de hemelse woningen zou opnemen. Drie jaar voor zijn sterven werd hij immers door die ziekte getroffen. Maar de kwaal was dusdanig, dat hij aanvankelijk nog kon lopen of aan de hand geleid worden, ten bate van zichzelf en zijn ondergeschikten, en opbeurend kon spreken. Dat bleef hij in elk geval doen, en zoals hij altijd gewoon was, liet hij niet na zijn toehoorders de boeken van de goddelijke wet en de aansporingen tot eeuwig heil door te geven. Aan medeleerlingen, beter dan ik, gaf hij tijdens die ziekte verscheidene boeken en aan mij, de middelmatige Ludger, gaf hij het boek van de heilige Augustinus, dat ‘Encheiridion’, dat is: ‘Handboekje’, dat hij mij zelf heeft nagelaten.

15. Door zo te handelen en door zelfs tijdens zijn ziekte de groei van zijn geestelijke vooruitgang niet op te geven, voegde de zalige man Gregorius gezond en wijs van geest, al was het met een zwak lichaam, van dag tot dag toe aan wat hemzelf en de zijnen kon helpen het Rijk der Hemelen en de eeuwige vreugde binnen te gaan. In het derde jaar na het begin van zijn ziekte bereikte hij,

als goud dat door het vuur is gegaan, gelouterd door lichamelijke pijn en vermoeidheid, het punt dat hij, als het nodig was, door de handen van zijn leerlingen gedragen moest worden. En ook toen hield de vererenswaardige man nooit op met het werk Gods, maar hij liet zich voortdurend voorlezen uit de heilige boeken, of psalmen zingen om zijn heilige geest tot het hemelse op te wekken. Op het laatst waren de ledematen van zijn lichaam zo zwak, dat hij voortdurend op bed moest liggen; ze werden wit en glanzend als melk en witte wol, zodat duidelijk was voor wie zijn uiterlijk zag, hoe zuiver zijn geest in hem was voor het oog van God. Toen begonnen zijn verwanten en vrienden, mannen en vrouwen die bij hem waren, te klagen en te treuren, omdat hij spoedig zou sterven en om het wegblijven van zijn uitverkoren zoon Alberik, op wie de vurige hoop van heel het huis was gevestigd. Hij was in die tijd in Italië belast met een koninklijke opdracht en niemand wist, wanneer hij terug zou komen. Toen de bij God geliefde vader Gregorius dat hoorde, kreeg hij medelijden met de treurenden en begon hen met aansporingen te troosten. Niet bezorgd over zichzelf, wel om zijn zoon, sprak hij ook nu een profetisch woord, zoals hij vroeger, toen lichamenlijk gezond, vaak deed bij gezamenlijke gesprekken en zei: "Wees niet bang. Ik zal niet sterven, voor hij is gekomen." Dat hij dat naar waarheid door de Geest van tevoren wist, maakt de afloop van de zaak duidelijk. Want op de derde of vierde dag voor zijn overlijden kwam onverwacht zijn lang gewenste en uitverkoren zoon Alberik; niemand wist ervan behalve zijn geestelijke vader, die zijn komst lang van tevoren had voorspeld.

Die drie of vier dagen brachten ze samen door tot gezamenlijk nut en voor de hele gemeenschap, en ze overlegden met gezond verstand, wat ze nog van elkaar wensten. Toen kwam voor hem de laatste dag van dit sterfelijk bestaan, voorbestemd om binnen te gaan in het Koninkrijk en het eeuwige heil. Zijn leerlingen stonden om hem heen. Ze wilden hun vader, hoe ziek hij ook was, graag nog langer bij zich houden en ze zeiden tegen elkaar wat ze over hem hoopten: "Vandaag gaat hij nog niet dood, vandaag gaat hij nog niet dood." Maar hij verzamelde alle krachten die hij nog bezat en zei: "Vandaag wil ik mijn vrijheid hebben."

Na deze woorden liet hij zich door zijn leerlingen voor het gebedshuis van de Heilige Salvator dragen en de deur openen. Nadat hij daar zijn gebeden gezegd had en de communie van het heilig lichaam en bloed van de Heer had ontvangen, keek hij naar het altaar en met zijn geest gericht op de hemel ging hij over naar de Heer, die hij zolang met een oprechte geest had gediend, bijgestaan door onze Heer, Jezus Christus, die met de Vader en de Heilige Geest leeft en heerst, God, door alle eeuwen der eeuwen. Amen.